



In dit appartement woont ze nu tien jaar. In het begin voelde het als een vakantieappartement. In de zomer zit ze vaak op de galerij te kijken naar de kinderen die beneden spelen.

Ze kan moeilijk stilzitten en is graag met haar handen bezig. De woning hangt vol met haar diamond paintings. Die maakt ze thuis of bij De Wollige Club in de Boog, het buurtcentrum waar ze vaak te vinden is. Ze ontmoet er Overvechters uit alle windstreken. We zijn allemaal mensen, zegt ze.



Ze woont met plezier in Overvecht maar gaat ook graag op reis. Al drie keer is ze in Australië geweest om familie op te zoeken die ze lang wit het oog was verloren. Haar zoon had ze via Face book opgespoord. In februari gaat ze met haar kleindochter naar New York.

‘Deel je Tafel’ voor een leefbare samenleving

Vluchtelingen zoeken een plek in onze samenleving. Veel kerken bieden hen graag een uitweg uit eenzaamheid door hen uit te nodigen voor een maaltijd. Kerk in Actie, de diaconale organisatie van de Protestantse Kerk in Nederland, wil deze plaatselijke acties met elkaar verbinden en stimuleren via de actie ‘Deel je Tafel’. Deze maaltijden blijken niet alleen een inspirerende vorm van diaconale praxis te zijn, maar ook een perspectief te openen op een samenleving waarin werkelijk met elkaar samen geleefd kan worden.

Kunnen we vanuit de kerk niet laten zien dat er meer draagvlak is in Nederland voor gastvrije opvang van vluchtelingen, vroegen we ons begin 2017 bij Kerk in Actie af. Hoe kunnen we de inzet van plaatselijke kerken voor vluchtelingen ondersteunen en hen helpen de stap te zetten van ‘iets doen voor een ander’ naar ‘ontmoeting met de ander’?

De maatschappelijke situatie vroeg erom. In 2015 zorgde de komst van vluchtelingen voor veel negatieve reacties in de samenleving, maar genereerde op veel plaatsen ook een gebaar van gastvrijheid. De spanning ebde weg, al bleven de negatieve geluiden. Uit onderzoek in 2017 bleek dat 94 procent van de vluchtelingen in Nederland meer Nederlandse vrienden wil, maar dat dit lastig blijkt; veel vluchtelingen voelen zich eenzaam.

Op diverse plekken werden al maaltijden gehouden met vluchtelingen. Zo ontstond het idee om vanuit Kerk in Actie landelijk deze beweging te verbinden en verbreden. Het houden van

maaltijden hoort immers bij de kerk. Jezus begon met een klein groepje de maaltijd te vieren, en schroomde niet om met mensen van allerlei slag aan tafel te gaan. Tegelijk is het maaltijd houden in de verbinding met Avondmaal of Eucharistie een kern van christelijk geloof en van het diaconaat. Het delen van brood en wijn verwijst naar de levensweg van Jezus, van het zich verbinden met mensen die naar de rand gemanoeuvereerd zijn. Zo ging de landelijke actie van start, eerst als ‘Tafels van Hoop’ en al snel onder de uitnodiging van ‘Deel je Tafel’.

Voor herhaling vatbaar

Met Deel je Tafel organiseren plaatselijke kerken op 18 december, de Internationale dag van de migrant, of op 20 juni, Wereldvluchtelingen-dag, een maaltijd samen met vluchtelingen – of zogenaemde ‘nieuwe Nederlanders’ als ze een verblijfsstatus hebben.

In december 2017 deden bijna vijftig gemeenten mee en gingen er zo’n drieduizend mensen

aan tafel. Ook in december 2018, juni 2019 en december 2019 deden tientallen gemeenten mee. Landelijke en regionale media besteedden aandacht aan de actie.

Er zijn bijzondere locaties zoals de Sint-Janskerk in Gouda, de Domkerk in Utrecht en Diaconaal Centrum de Bakkerij in Leiden. In de Domkerk was tevens een tentoonstelling van kunstwerken van een man zonder verblijfspapieren en een begeleidster die elkaar ontmoeten rond bijbelverhalen. In Diaconaal Centrum De Bakkerij stonden vijftien koks uit verschillende culturen garant voor een overheerlijke diversiteit aan gerechten voor tweehonderd deelnemers.

Vaak hebben de deelnemers zelf een grote inbreng in wat er op tafel wordt gezet en gezamenlijk gegeten. Meestal blijft het ook niet bij één keer, maar wordt het evenement herhaald. Zo wordt in Varsseveld nu drie keer per jaar een 'Meet and Eat' gehouden.

Impuls voor diaconaal handelen

Op drie manieren blijkt de actie Deel je Tafel diaconaal handelen te versterken.

Een maaltijd met vluchtelingen organiseren sluit vaak aan bij een bestaande diaconale praktijk. In veel plaatsen hebben kerken al contacten met VluchtelingenWerk of een asielzoekerscentrum. Zo nemen de vrijwilligers van VluchtelingenWerk in de Groningse gemeente Westerkwartier vluchtelingen mee naar de maaltijden die de kerken organiseren.

Deel je Tafel zet ook nieuwe diaconale praktijken in gang. In Montfoort bijvoorbeeld worden 'HapSnap-Aanschuifmaaltijden' met andere activiteiten gecombineerd om statushouders te

helpen bij hun integratie. In het Gelderse Elst werd de gezamenlijke maaltijd in november 2019 onderdeel van een hele 'Over grenzen-week'. Naast met elkaar eten in de veiligheid van een afgebakende groep, waren er informatieve bijeenkomsten en kleurrijke vieringen.

Ook ontstaan er nieuwe verbindingen tussen kerk en samenleving. Kerken zoeken voor de voorbereiding van de maaltijden contact met plaatselijke vluchtelingenorganisaties en andere maatschappelijke organisaties. In Monster deed de diaconie bijvoorbeeld samen met vrouwen-groep LUZ mee en ook een welzijnsorganisatie was betrokken.

Nieuwe perspectieven

Wat zijn de effecten van Deel je Tafel? *NRC*-columnist Lotfi El Hamidi (*NRC*, 19 december 2018) prijst het als een positief voorbeeld van hoe religie kan bijdragen aan een leefbare samenleving. De vele verslagen die bij Kerk in Actie binnenkwamen bevestigen dit beeld. Uit alle ervaringen met de gedeelde tafels wil ik hier vier zaken belichten.

Versterking eigenwaarde

De ontmoeting versterkt *de eigenwaarde* van vluchtelingen: mensen worden gezien en gerespecteerd als mensen met een verhaal. Bij Deel je Tafel in Maurik (editie 2018) zei men na afloop: 'Niet alleen de maaltijd was verrijkend. Wat minstens zo verrijkend was dat we met elkaar in gesprek konden over de gewone dingen van het leven.'

Diaken John Meijers uit Ermelo bericht hoe er grapjes werden gemaakt, maar ook serieuze verhalen verteld.

'De gasten waren open over waarom ze waren gevlucht, wat ze hadden meegemaakt en hoe ze hun toekomst zagen. Er werd naar hen geluisterd, ze voelden zich opgenomen. Mooi om de twinkel in hun ogen te zien. Ook de gemeenteleden genoten. Er werd in de dagen erna nog veel over nagepraat. Deel je Tafel brengt mensen samen die elkaar anders niet snel ontmoeten. Je ziet vooroordelen verdwijnen. Mensen ontdekken: hé, jij bent net als ik.'

Ook positief voor de eigenwaarde is dat in veel gemeenten een deel gekookt wordt door de organisatoren, maar dat de gasten ook zelf gerechten meenemen.

Ontmoeting en respect

Met Deel je Tafel wordt ook geoefend in de *ontmoeting van culturen en het respect voor elkaars cultuur*. Zo wordt er regelmatig samen gezongen. Vanuit Maurik (editie 2018) schreef men: 'Er werd een Congolees loflied op God in het Lingala gezongen. Mohammed S. (14 jaar) zong een lied over de verwoestende burgeroorlog in zijn land van herkomst. Een Iraans loflied op Jezus werd gezongen in het Farsi. En acht kinderen zongen 'Dag ster, kleine ster?'. In Twijzelerheide werd samen het Onze Vader gebeden in verschillende talen tegelijk.

Openheid

Een derde aspect is *de openheid* die bij veel deelnemers ontstaat voor wat anderen hebben meegemaakt. Het besef groeit dat de wereld groter is dan jij. De gemeente in Monster verwoordt het zo:

'Het was een mooie avond en we beseften weer eens te meer wat een zegen het is als je in een land woont waar geen oorlog of vervolging is.'

In Hardenberg vertelde iemand van het plaatselijke maatjesproject hoe oude en nieuwe Hardenbergers aan elkaar werden gekoppeld om elkaar beter te leren kennen. Een jonge buddy zei dat haar gezin zo meer open is geworden voor wat er in de wereld omgaat.

Impact op lokale gemeenschappen

Behalve effecten op persoonlijk niveau heeft de actie Deel je Tafel ook impact op de lokale gemeenschappen. Op een dorp bijvoorbeeld is het voor vluchtelingen niet zo makkelijk om erbij te gaan horen.

De reactie uit Zuidhorn (editie 2019) was dat de maaltijd inwoners van Zuidhorn dichterbij elkaar bracht en 'opnieuw een zeer geslaagd initiatief was om elkaar te leren kennen'.

De organisatrice uit Twijzelerheide zegt: 'Vluchtelingen kregen op die manier voor ons een gezicht.'

Vaak ontstaat hierdoor het verlangen elkaar beter te leren kennen en vaker bijeen te komen. Mensen herkennen elkaar ook in het dagelijks leven in het dorp.

Vanuit Maurik kwam het bericht: 'Op maandag 7 oktober 2019 hebben we weer Deel je Tafel gehad. We waren met 70 personen, meer dan de helft had een migratieverleden. Opmerkelijk was dat iedere aanwezige heeft kennisgemaakt met mensen met wie je in de gewone maatschappij nooit kennis gemaakt zou hebben. In de winkel herkennen steeds meer mensen elkaar.'

En een deelnemster uit Varsseveld zei:

‘Er zijn ook allerlei niet-zichtbare gevolgen van de Meat and Eat. Dan horen we via-via dat mensen op kraambezoek zijn geweest bij een jonge vrouw. Ze hadden elkaar bij de Meet and Eat ontmoet. Dat is toch prachtig?’

Vanuit deze nieuwe gemeenschapsvorming krijgen mensen perspectief en soms zelfs een baan.

In Hardenberg is naar aanleiding van Deel je Tafel het project *De Buurtkamer* gestart: vrouwen ontmoeten elkaar iedere week in een buurthuis.

Naar aanleiding van een tafel in Zuidwolde kreeg een Syrische vluchteling die graag zwemt een baan als badmeester.

Impact

Door maaltijden te organiseren met vluchtelingen creëren plaatselijke kerken met diaconale praxis ook nieuw diaconaal perspectief. Ontmoetingen met tot dan toe misschien vreemde ‘anderen’ hebben dankzij een ogenschijnlijk eenvoudig middel als een maaltijd, impact op de manier waarop mensen naar zichzelf kijken en de nieuwkomer in onze samenleving bezien. En dat heeft ook positieve gevolgen voor de bredere gemeenschap.

Karel (drs. K.) Jungheim is specialist vluchtelingen en migranten bij Kerk in Actie binnenland.
E j.jungheim@protestantsekerk.nl

TIPS BIJ HET THEMA

Deel je Tafel

www.kerkinactie.nl/deeljetafel biedt materiaal om een Deel je Tafel op te zetten. Ieder kan zijn of haar plaatselijke actie aanmelden. Geef ook het aantal deelnemers door; wie weet is uw tafel de langste tafel van Nederland.

Vluchtelingen en kerkasiel

- *Geloven voorbij grenzen. Over de kerkelijke betrokkenheid bij vluchtelingen en asielzoekers*, Bezinning 61, Brochure Raad van Kerken Nederland, Amersfoort, 2019
- www.raadvankerken.nl/nieuws/2019/10/bredere-bijbelse-fundering/
- STEK – voor Stad en Kerk
www.stekdenhaag.nl
- Willem van der Meiden & Derk Stegeman (red.), *Dat wonderlijke kerkasiel. De non-stop viering in de Haagse Bethelkapel*, Middelburg: Skandalon, 2020

Cursus ‘Bloeiend diaconaat’

Al eerder ontwikkelde het Diaconaal Steunpunt van de GKV, CGK en de NGK een cursus voor diakenen. In drie avonden komen thema’s als;

- de diaken als verbinder
- diaconie en het koninkrijk van God
- en de diaconale gemeente aan bod.

Met een praktische handleiding en negen korte filmpjes. Deze cursus kan een diaconie zelf verzorgen maar ze kunnen ook een beroep doen op deskundige begeleiders.

diaconaalsteunpunt.nl/bloeiend-diaconaat/

Cursusmateriaal rkdiaconie.nl

Op het katholieke erf is er via de website rkdiaconie.nl een schat aan cursusmateriaal te vinden onder het kopje ‘leren’, zij het dat dit cursusmateriaal beter toegankelijk gemaakt kan worden.

‘Training Diaconaat’ Protestantse Kerk

Voor beginnende en ervaren diakenen heeft de Protestantse Kerk in Nederland in 2019 een nieuwe training Diaconaat ontwikkeld. De training is een combinatie van e-learning en twee bijeenkomsten.

In de e-learning staat centraal:

- eigen motivatie en rol in het diaconaat
- binnenlands diaconaat met de thema’s vluchtelingen en armoede
- buitenlands diaconaat / wereldwijd onrecht
- zin en onzin van een beleidsplan
- goede verdeling van financiële middelen
- het stimuleren van een diaconale houding bij uw gemeenteleden en commissies

In de bijeenkomsten wordt de aangereikte theorie toegepast in uw eigen context onder de deskundige begeleiding van een trainer. Diakenen kunnen er ook voor kiezen alleen het e-learning gedeelte te volgen, wat in deze tijden van corona misschien een goede invulling van de tijd is.

www.protestantsekerk.nl/training/diaconaat